

Elmélet és gyakorlat párbeszéde

Egyed Péter filozófus szerint a liberalizmus feladata a közösségek és egyének viszonyainak tisztázása

Beszélgetőtársunk neve ismerősen cseng nem csak a bölcsélet, hanem a szépirodalom és az irodalomtudomány művelői és közönsége számára is: meghatározó jelentőségű értelmiségiként volt és van jelen a romániai magyar művelődés és szellemiség terén, annak fejlesztése tekintetében is. Tavaly elnökletével jött létre az Erdélyi Magyar Filozófiai Társaság – elsősorban erről kérdeztük, ám szó esik közoktatás és filozófia, illetve szabadelvűség és hazai politizálás viszonyáról is.

Baló Levente

► **Közéletünknek egy viszonylag fiatal intézményéről, az Erdélyi Magyar Filozófiai Társaságról kérdezem, amelynek ön az elnöke. Hogyan, milyen célkitűzésekkel jött létre?**

– A Társaság egy olyan igényből jött létre, amely a fordulat utáni filozófiaoktatás huszadik évében konkretizálódik. Mondhatnám, létrejött az erdélyi magyar értelmiségben az a „kritikus tömeg”, amelynek tagjai filozófiai tanulmányait ebben az időszakban végzik, és akikkel azóta is kapcsolatban állunk, itt vannak körülöttünk, a középiskolai oktatásban, a sajtóban vagy éppen a politikában. Világossá vált előttünk: ahhoz, hogy a szakmát erőteljesen képviseljünk az egyetemi oktatásban, de a kultúrán és a közéletben is, egy olyan, klasszikus értelemben vett hivatásrendi szervezetet kell létrehozni, amely számol a közösséggel, annak igényeivel, valamint a szakma reprezentációjából adódó szükségletekkel. A döntés maga 2007-ben született meg, egy évre rá tettük meg a bejegyzéshez szükséges lépéseket. A taglétszámunk jelenleg 60, de ez rohamosan gyarapodik, és még nem is vettük fel a kapcsolatot a külföldi pártolókkal. Sokan vannak, Erdélyből elszármazott emberek, akik úgy gondolják, hogy ebben a Társaságban részt akarnak venni, mert szeretnének részt venni az erdélyi magyar tudományos közéletben. Tehát a tagság erőteljes és tevékeny alapot biztosít, nem az a felállás, hogy van a tagság és van a vezetőség, amely próbál megszervezni ezt vagy azt – maguk a tagok tevékenykednek. Kell azonban két-három év kifutási idő, amíg kialakul a Társaság arculata, amíg meg tudhatjuk azt, hogy mit tudunk felvállalni és működ-

tenni. Ezidáig világossá vált számunkra az, hogy jól tudunk működni a hagyományos filozófiai szakágak művelésében, létrehoztunk egy szakosztályi profilt, ami egyébként jellemző a tudományos társaságokra. Így született meg a Fenomenológia szakosztály, a Gyermekefilozófia szakosztály, a Hermeneutika, a Perszónáfilozófia és a Politikai filozófia szakosztály. A gyermekefilozófia Erdélyben ismeretlen terület, a Társaság felvállalta, hogy „beülteti” ezt az ágat. De ilyen a filozófiai lélegzőgondozás is, a filozófia, pszichológia és terápia területén működő szakág. Vagy az internet, a digitális világ filozófiája, amelynek rangos nyugat-európai egyetemeken külön tanszéke van, Budapesten Ropolyi László a művelője, ő már többször is tartott előadást meghívásunkra Kolozsváron. Tehát van egy ilyen iránya is a tevékenységünknek, hogy bizonyos területeket meghonosítsunk. Mi azt akarjuk, hogy kellő elméleti bázissal, szigorral, szakemberekkel – a gyakorlat felé is nyitva – a filozófiát elvégzők számára konkrét lehetőségeket építsünk, kínáljunk fel.

► **A hivatalos oktatásban ezzel ellentétes tendenciát láthatunk, csökkennek az óraszámok vagy teljesen el is tűnik ez a tantárgy...**

– Az, hogy a filozófiának a státusa a középiskolákban olyan, amilyen, egyedül a tanügyben uralkodó káosz-nak tudható be. A társadalomtudomány tömbön belül a tantárgyakat teljesen esetlegesen társítják, az óraszámok csökkentek, áldatlan állapot ez. Az EMFT-nek volt két petíciós kezdeményezése, az egyik az etikának mint tantárgynak a bevezetése a középiskolai oktatásba, a másik pedig a filozófia diszciplináris státusának

rendezése. Ezeket a petíciókat több százan írták alá, ami jelzi, hogy a középiskolákban megvan ezekre az igény, minisztériumi szinten azonban nincs meg a tisztánlátás. De ha ezzel a helyzettel kell szembesülnünk az oktatásban, nem jelenti azt, hogy el is kell fogadnunk ezt. A Társaság egyik irányvonala éppen az, hogy ezeket a problémákat orvosolja, éspe-dig úgy, hogy a filozófia kérdésfelvetéseit megjeleníti a társadalmi nyilvánosság közterein. Ebből az igényből született meg a Társaság negyedévente megjelenő folyóirata is, a Többlét: a Társaság céljait akarja lefordítani az írott sajtó nyelvére. Az első szám témája a filozófiai lélegzőgondozás, a második számban pedig a kolozsvári filozófiai doktori iskolát mutattuk be, ugyanis ennek létrejötté igen fontos momentum egyetemünk életében, egy jelentős eredmény. Megjelent huszonöt doktorandusz az egyetemünk életében, ami azt is jelenti, hogy megnövekedett a kompetencia, a szaktudás, nagyobb területet és jobban le tudunk fedni. A lap fogadtatása nagyon jó volt, anyagi feltételei is kielégítőek, fogjuk tudni tartani a rendszeres megjelenést, és hamarosan elektronikus formában is meg fogunk jelenni.

► **Azt hiszem, nem távolodunk nagyon beszélgetésünk eddigi tárgyától, ha a Szabadelvű Körrel kérdezem. Nemrég ünnepelte a Kör a 18. születésnapját, azaz nagykorúvá lett. Milyen kötődései vannak a filozófiához?**

– A filozófia és a Szabadelvű Körben való részvételem szorosan kapcsolódnak. Benne voltam a Kör tevékenységében a kezdetektől, 1992 márciusában alakult. Ebben az elmúlt 18 évben, a rendezvényektől meg a szervezésekétől függetlenül – ami

Fotó: Egyed Péter személyes archívumából

vagy volt vagy nem volt –, teoretikus mivoltomból fakadóan is leginkább a programírás, a programatikusság tevékenységnek a tervezése hárult rám. Ez a tevékenység engem személy szerint is sokat segített a fejlődésben. Ezért hálás is vagyok a Szabadelvű Körnek. Az elmúlt években megjelent tanulmánykötetek mögött mindig egy konkrét kérdéskör van, például az, hogy mit jelent a kultúra érdekképviselete szabadelvű látáskörben, mi az, ami piacosható, és mi az, ami nem, a kultúrán belül. Ezeket a kérdéseket végig kellett gondolni. Határozott felkérést kaptam például az SZDSZ részéről, hogy írjak meg bizonyos programfejezeteket, mint például a szabadelvűség és a nemzetiség

vagy a szabadelvűség és az egyház kapcsolata liberális vízióban. A Szabadelvű Kör az RMDSZ-en belül működik, ez benne van a szabályzatban. Ez azért fontos, mert sokszor felmerült a kérdés, hogy mennyire vagyunk benne, illetve mennyire vagyunk kívül az RMDSZ-en. Hiszen a Körnek, éppen liberális mivoltából fakadóan, fontos volt a civil társadalomban való erőteljes részvétel. Így aztán sokan támogatnak minket, társultak hozzáunk, akik egyébként nem voltak támogatói az RMDSZ-nek. Adott pillanatban felmerült annak is a lehetősége, hogy önálló polgármesterjelöltet indítsunk Kézdivásárhelyen, akinek nagy támogatottsága volt. De ettől visszaléptünk, ép-

pen azért, mert ez önálló szervezeti létezés vezetett volna. Maradtak tehát a műhelyjellegű tevékenységek, az elméleti megfontolások. És ebben voltunk mi markáns alakulat, az elvi kérdések felvetésében, megvitatásában, állásfoglalásainkban. Hamarosan meg fog jelenni a legújabb programunk, ennek az az érdekessége, hogy történelmileg új helyzetben vagyunk. A szabadelvűség magyarországi reprezentációja csődöt mondott, ez bizonyult kérdéseket vet fel, sokan keresik az okot. Én úgy látom, sikerült olyan hibákat elkövetni, hogy az egyébként indokolt és erőteljes szabadelvű mozgalmat eltüntessék a térképről.

Folytatása a 2. oldalon

Egyed Péter (1954, Kolozsvár): filozófus, író, egyetemi tanár

A Babeş-Bolyai Tudományegyetem történelem-filozófia szakán diplomázott, ugyanott doktori címet szerzett, a politikai filozófia témakörében (2007). Előbb a temesvári Közlekedési Líceum tanára volt (1978–1980), majd a Kriterion Könyvkiadó szerkesztője (1980–1990), a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Antik és Kö-

zép-kori Filozófia Tanszékének adjunktusa (1990–2000), docense (2000–2003), 2003-tól professzora. Vendég-tanárként tanított Szegeden, Pécsen, Budapesten, Debrecenben és Rómában is. Szak- és szépirodalmi tisztnél több kötete jelent meg, szerkesztői munkássága is jelentős. Több irodalmi díj és szakmai elismerés birtokosa.

Mozivászón

Robin be-Hoodol

Farkas István

Robin Hoodnak nincs nagy kultusza nálunk, azonban a főszereplő és a rendező „aurája” miatt sokat vártunk Ridley Scott és Russell Crowe filmjétől – hogy jól tettük-e vagy sem, arról alább. A „kis megváltót” játszó erdei rabló alakját a színhagyomány éltette, de a tollforgatók és a filmrendezők nem bírtak csak szemlélők maradni, ezért, valószínűleg busás haszon reményében, „remake”-elték a sherwoodi íjászt, akit Herbert Brenon 1913-as, Ivanhoe című filmjében láthattunk először hűs-ér figuraként, majd 1922-ben Allan Dwan Robin Hood-jában Douglas Fairbanks is felöltötte a karakterét. De vászonra lépett már Sean Connery bőrében is, jobbán Audrey Hepburnnel (Robin és Marion, rendezte: Richard Lester, 1976), hogy az emlékezetes Kevin Costner-alakítást (Robin Hood, a tolvajok fejedelme, r.: Kevin Reynolds, 2001) és a több tucatnyi tévésorozatot ne is említsük.

A legfrissebb, 2010-es Robin Hood-celluloideposz a harmadik keresztes háborút levezénylő Oroszlánszívű Richárd halálával indul. Ekkor ismerkedünk meg a Robin Longstride nevű íjással, aki negyedmagával elhatározza, hogy dezertál a keresztes csapatból. Úton Anglia felé az Anglia elleni összeesküvés áldozatává vált, haldokló Robert Loxley lo-

vagnak tett fogadalma arra kötelezi, hogy annak neve mögé rejtőzve a királyi udvarba vigye I. Richárd koronáját. „Hazaérve” idősebb

a film utolsó snittjeiben jelenik meg, ami alátámasztja Scott bejelentését, miszerint a Robin Hood 2-ben bontaná ki az eredetsztorit.

héz mártírt faragni. Mi sem bizonyítja ezt jobban annál, hogy a nagy Ridley Scott-nak sem sikerült. A szerzete-ekkel, útszéli tolvajokkal,

Crowe szereplése(i) mélyeb-
bek kellene hogy legyenek, az általa alakított személyi-
ség teljesebb, a cselekmény-
tétje nagyobb – nem csak

egy-
jelenetek erőltettségét,
túljátszottságát.

Az evidens dramaturgiai gyengeség mellett kegyetlen képi hibákat is felróhatunk ennek a filmnek. Az Avatar-etalon, amely rettenetesen el tudta rontani egy kitűnő alaptörténet tragikumát, leg-
alább pazar látványvilággal ellensúlyozott. A Gyűrűk ura után egy íjas-lovas-har-
cos filmtől is elvártunk volna valamivel kidolgozottabb ké-
pet. A Robin Hood azonban se nem olyan grandiózus, mint Frodó filmje, se nem olyan szép, mint az Avatar, de még annyira hangulatos sincs, mint Gárdonyi A lát-
hatatlan embere – a csatale-
írás ott magával ragad, az itt bemutatott csaták inkább csetepatéknak tűnnek. Robin Hood legendai személyi-
sége nem ilyen formátumú, ezért a film is már indulásból mellétrafált.

A cannes-i fesztivál nyitó-
filmjeként debütáló Robin Hood-film tehát, sajnos, csak egy lett a sok vonatkozó alkotás közül.

Robin Hood – amerikai-angol, 2010, 148 perc. Rendező: Ridley Scott, forgatókönyvíró: Brian Helgeland, operatőr: John Mathieson. Szereplők: Russell Crowe (Robin Hood), Cate Blanchett (Marian), Mark Strong (Sir Godfrey), Matthew MacFadyen (Sheriff of Nottingham), Kevin Durand (Little John), Danny Huston (King Richard), William Hurt (William Marshall), Scott Grimes (Will Scarlet).

Milyen irányból érkezet közössége és sikere a legújabb Robin Hood-filmek? Hamarosan kiderül

Loxley felajánlja neki Marion, néhai fia feleségének kezét, így az „ál-Loxley” a nemesi család tagjává válik. Eközben rájön arra, hogy hazája sorsa nem a legjobban alakul, és úgy érzi, ten-
nie kell a király és érdekbár-
rátja elnyomásától szenvedő szegények megmentéséért. A Robin Hood-i értelemben vett igazságosztó tehát csak

Scott filmjének legnagyobb hibája, hogy kényes témához nyúl, ugyanis az eddigi Robin Hood-produkciók távolról sem voltak sem kasszasikerek, sem szuper-
produkciónak. Anglia Rózsa Sándorja ebben az új feldol-
gozásban szakrális aurát kap. A tréfás, könnyed hang-
vételi folklórtörténetekben élő hősökből legtöbbször ne-

kisszerű kalandokkal, apró bosszúkkal társított Robin Hood-imidzs itt hirtelen nagyléptékűvé válik, a teljes Anglia jóléte függ tőle. Oroszlánszívű Richárd már a cselekmény elején le-
vonul a vászonról, hogy helyet hagyjon Russel Crowe-nak, aki, sajnos, még mindig A gladiátor által teremtett mítoszról szerzi energiáját.

egy helyi kiskirály „kicsiná-
lása”. A szerelmi szál is fele-
máson varródott bele ebbe a történetbe. Robin Hood-ról nem sok szoknyapécér-
legenda maradt fenn, talán ezért fordulhatott elő, hogy hamvas szűzlány helyett itt özvegyasszony lesz a párja. Szerencsénkre Cate Blanchett veleszületett esztétiku-
ma nagyban ellensúlyozza

Elmélet és gyakorlat párbeszéde

Folytatás az 1. oldalról

► Kik azok, akik a Szabad-
elvű Körből érkezve a poli-
tikában jelen vannak?

– A Kör sokak számára fel-
szállópálya volt, innen in-
dultak, de aztán más irány-
ba mentek. Sokan nem felejt-
ették el azt, hogy honnan in-
dultak, gondolkodok itt példá-
ul Szilágyi Zsoltra vagy
Toró T. Tiborra. A születés-
nap kapcsán kialakult be-
szélgetésekben derült ki az,
hogy a kezdet kezdetén egy-
általán nem volt szabadelvű
profilja a Körnek. Egyszerű-
en az ellenzéki erőnek a gyűjtőhelye volt. Székely Ist-
ván és Bakk Miklós politoló-
gusoknak is kapcsolatuk
volt a Körrel. Aztán vannak
olyanok, akik a gazdasági
szférában bontakoztak ki,
így Péter Pál és Kolumbán
Gábor. Eckstein-Kovács Pé-
ter, aki elnöke is a Körnek,
talán a legismertebb politi-
kusként. Nemrég tűnt fel
egy fiatal csapat, tagjai erős
identitással rendelkeznek, és
határozottak, ők hoznak
újabb fiatalokat, és erőtelje-
sen kiveszik részüket a tevé-
kenységben.

► A szabadelvű eszmekör
nem idegen az erdélyi poli-
tikai gondolkodásban,
amelyben a legerősebb gon-
dolat a közösségi lét, a
nemzeti identitás, annak
megőrzése?

– A liberalizmus egyáltalán
nem idegen, csak nagyon
keveset tudunk róla, de hát
történelmünk nagyjai kö-
zött ott vannak a liberális
gondolkodók, hadd említ-
sem csak Wesselényi Mik-
lóst. Egy másik nagy liberá-
lis gondolkodónk Bölöni
Farkas Sándor, az utazó
unitárius tudós. Bejárta
Nyugat-Európát és Észak-
Amerikát, meg is írta élmé-
nyeit könyvében Utazás
Észak-Amerikában címmel,
amit azonban hamarosan
betiltottak. Sokat közölt a
korabeli sajtóban, ő a mi
Tocqueville-ünk. A libera-
lizmus nem kíván önálló re-
cept lenni, ma már nem is
beszélünk különálló politi-
kai doktrínákról, a határok
összemosódnak. A libera-
lizmus nem tudja, és nem is
akarja megoldani az egyen-
lőség kérdését. A liberaliz-
musnak a feladata a kisebb
vagy nagyobb közösségek-

nek, az egyéneknek az elhe-
lyezése és egymás közötti
viszonyaiknak a tisztázása.

Manapság nagy ideológiai
mozgás az erdélyi magyar
politikai elitben és értelmi-

ségben nincs, mert mi itt
menetből politizálunk. Az-
zal a hamis gondolattal,

► Adam Michnik nemrég
járt Kolozsváron, és azt
mondta előadásában,
hogy a kelet-közép-euró-
pai térségben nincs kü-
lönbség jobboldal és balol-
dal között, mert mindket-
tő elveszítette történelmi
gyökereit.

– Az ötven év kommuniz-
mus mindent kitörölt ilyen
vonatkozásban, óriási tudat-
mosás volt, és a hagyomá-
nyos ideológiai mezőkben
indoktrinálás folyik, Len-
gyelországban is és nálunk
is. A kommunista agymo-
sásnak alig volt túlélője.
Akikről én tudok: Dobai Ist-
ván, Jenei Dezső és a szoc-
dem Dáné Tibor, ők azon-
ban mutatásban voltak itt.
Az itt uralkodó elméletek
szerint a mai társadalom két
részről áll. Az egyik rész,
akik átmentették, majd át-
vették a hatalmat, és akik
most is sorban állnak a hata-
lomért. A társadalom másik
része pedig: akik továbbra is
sorban állnak a kenyérért.
Nem sikerült ezt a struktu-
rális dualitást feloldani.
Ezért más a mi társadal-
munk politikai szerkezete,
mint egy hagyományos ka-

pitalista társadalomban,
ahol lehet tudni azt, hogy a
társadalom nagy tömegei
milyen ideológiai opciókat
képviselnek. Nem azért
nincs ideológia, mert az ér-
telmiségi réteg nem tud ide-
ológiákat létrehozni. Azért
van csak nyomokban ideo-
lógia, mert a társadalom
nem ideológiai preferenciák
mentén oszlik meg. Tehát
nincs jobboldal és baloldal,
hanem csak a tiszta hatalom
van, ami hol okkult, hol lát-
ható hatalom, és másik ol-
dalon ott van a tömeg,
amely nem tud ebbe a hata-
lmi szférába bekerülni. Ha
lenne Romániában civil tár-
sadalom, amely nemcsak
szervezeti szinten mutatko-
zik meg, hanem mentalitá-
sában is, akkor láthatóvá
válna a társadalom politikai
rétege, és az is, amelyik ez-
zel szemben áll. Következés-
képpen a politikai élet válto-
zását abban látom, hogy az
opciók világosan megjelení-
tődjenek, ez teszi a társadal-
mat aktív választópolgárrá.
Jelen pillanatban nálunk so-
kának éppen az az érdeke,
hogy a politikai opciók el-
rejtve maradjanak.

hogy az éppen soron követ-
kező választások megoldják
az eszmei kérdéseket is.

Tamás Gáspár Miklós

Európa népei, talpra!

Ez a fölrat – „Európa népei, talpra!” – jelent meg hatalmas plakáton az Akropolisz előtt görögül és angolul („Peoples of Europe, rise up!”), a sarló-kalapács mellett aláírás is van rajta: KKE, azaz: Kommunisztiko Komma Elladasz, ejtsd: kapp-kappa-epszilon, ez Görögország Kommunista Pártja, amely a Radikális Baloldallal együtt (ennek a rövidítése Sziriza, azaz: Szinaszpiszmosz Rizoszpaszti-kisz Ariszterasz) szervezi az ellenállást. (...) A KKE a hagyományos és keményvonalas kommunista párt, a Sziriza viszont a „belső” (tehát nem emigráns) párt, vagyis az eurokommunista, a szovjet tömbbel szemben kritikus mozgalom utóda, kiegészülve néhány újbaldali és trockista csoporttal. Mindkettőnek képviselői ülnek az athéni parlamentben. Az ellenállás középpontja a szakszervezetekben található, ezek közül fontos az ADEDY, a közalkalmazottaké (szocialista), a GSEE (szocialista) és a PAME (kommunista). Az utcai tüntetések fő erejét alkalmasint a szélsőbaloldali jelenti: az anarchoszindikalisták (főlismerhetők átlósan kettészelt, vörös-fekete zászlajukról), de ott vannak az anarchisták is, továbbá az antiglobalista és az ultrabaloldali ifjúmunkás- és diákmozgalom elemei. És mindenekelőtt persze maga a

görögországi (görög és bevándorló) munkásosztály. Tudni kell, hogy Görögországban más a radikális, ha tetszik: szélsőbaloldali historiai értékelése („befogadása”), mint egyebütt. Ennek az oka a kommunisták hősi szerepe a nációkkal szembeni partizánharcokban, a brit megszállókkal és a jobboldali szoldateszkával szembeni polgárháborúban, vértanúságuk a fasisztoid katonai diktatúrák alatt. A görögországi szélsőbaloldali köztisztelnek örvendő, tekintélyes, „gyökeres”, „beágyazott”, „nemzetfönntartó” tényező – számtalan bűne és korlátoltsága, így fanatikus, máig tartó szovjethűségé ellenére. De abban az értelemben, ahogyan a mai Magyarországon a „szélsőség” szót használják (elszigetelt, irracionális, „populista”), antideмократikus), a tévében és a világhálón föltűnedező görögországi ultrabal nem „szélsőség”. Természetes, hogy a vállára hullott az ellenállás vezetésének bíborpalástja – hogy indokoltan bizáncian fogalmazzunk. Már több ízben volt általános sztrájk, a tüntetések szinte állandóak, az ország politikai erőviszonyai teljesen átrendeződtek. Mi történt? Voltaképpen a dolog banális. Görögországnak nagy az államadóssága és a költségvetési hiánya. Gazdasága egyáltalán nem áll különösebben

rosszul, az utóbbi időben nőtt a termelékenység és az export. Az államadósság és a hiány okozta problémákat a görög kormány nem tudja monetáris eszközökkel (árfolyam- és kamatpolitikával) enyhíteni, mert Görögország az EU és az eurózóna tagja, nincs nemzeti valutája, ennélfogva nem rendelkezik pénzügyi szuverenitással. A brit államadósság és költségvetési hiány adatai épp olyan rosszak, mint a görögországiak, Nagy-Britanniát mégse fenyegeti az államcsőd. Miért? Mert az Egyesült Királyságnak van önálló nemzeti pénzeszköze, a font sterling (és persze nagyobb politikai befolyása). Az euró merev szerkezete, amely természetesen a fejlettebb kontinentális népgazdaságoknak (a francia- és németországiak) kedvez, terhes a gyöngébb, kisebb népgazdaságoknak. Az Európai Központi Bank és a Nemzetközi Valutaalap (IMF) hajthatatlan és az utóbbi esetében évtizedek óta változatlanul katasztrofális – hiánypolitikájá és „szerkezetátalakítási” mániája lehetetlenné teszi a nehézségekkel küzdő félperifériás gazdaságoknak, hogy saját védelmükben bármit tegyenek, a liberalizált világkereskedelem (ez az ún. globalizáció lényege) pedig lehetetlenné teszi, hogy a tőke drasztikus megadóztatásával, a profitok megnyirbálásával tege-

nek szert forrásokra, hiszen a tőkemenekülés lehetőségét immáron intézményesítették. (...)

A németországi Baloldal parlamenti képviselőcsoportjának vezető közgazdász, Michael Schlecht megállapítja, hogy a németországi bérdömping hatását hátrítják a görögországi dolgozókra és nyugdíjasokra. A nyugat-európai szociális állam leépítése csak úgy lehetséges, ha Kelet- és Délkelet-Európa válik Nyugat-Európa „ipari tartalékseregévé”, és a mi segítségünkkel nyomják le a nyugati munkabérek. Ehhöz az szükséges, hogy a félperifériával egyenlőtlenül, igazságtalanul bánjanak, amint ezt már néhány hírlapi nyilatkozatomban – Ethnosz (Athén), Novi List (Zágráb); továbbá a szlovén közszolgálati televízióban – leszögeztem. Az eset nem volna különleges, ha a görögországi munkások, közalkalmazottak, szakszervezetek és baloldali pártok, mozgalmak nem tanúsítanának ellenállást, és ha a polgári világsajtó nem akarna példát statuálni. A görögországi dolgozók elleni, európai méretű uszító sajtókampány a legkellemetlenebb, etnicista, csaknem fajgyűlölő mellékzöngéekkel ékes. A görögöket lusta ingyeneőlknek, potyaleső elődsdieknek állítják be. Ez a taktika ismerős: ugyanezt al-

kalmazzák a nemzetállamokon belül, Nyugat-Európában a (főleg muzulmán) bevándorlókkal s a velük rokon, már harmadik-nyegyedik generációs etnikai kisebbségekkel, Kelet-Európában pedig a romákkal szemben. Így sikerül elfogadtatni a megtevesztett közvéleménnyel a munkanélkülséggel megkurtítást, a szociális segélyek folyósításának megnehezítését, a tömeges elbocsátásokat. Ennek az eredetében ősrégi hazugságnak – a kiszolgáltatottak, a szociális áldozatok morális alacsonyrendűségük okán maguk tehetnek a szerencsétlenségükről – nálunkféle különösen mocskos a pedig-reje. (...) Mindenesetre az antiszociális politika fölkarolása mindenütt tönkreteszi a balközép pártokat, amelyeknek nem marad semmiféle értelmes funkciójuk – és ez nem pusztán magyarországi jelenség, világszerte tapasztaljuk. Szánalmas látvány, amikor a balközép pártok (és barátaik a sajtóban) „osztogatással” és „pazarlással” vádolják jobboldali riválisaikat, amikor valamennyien avval vannak elfoglalva, miképpen csoportosíthatnák át a jövedelmeket a munkától a tőkéhez. De arra is van példa, hogy autentikus baloldali pártok és mozgalmak hiányában sem lehetetlen az ellenállás megszerveződése. Közvetlen szomszédságunkban, Romániában elkepesztően brutális megszorító intézkedéseket jelentett be Traian Basescu elnök. Nem maradtak el a tüntetések, tiltakozások, készül az általános

sztrájk. Rövidesen föl kell készülnünk arra, hogy a Romániával kapcsolatos, unásig ismert magyar sztereotípiákat sutba vágva, szolidaritás legyünk a túlélésükért küzdő romániai dolgozókkal. Akár még arra is, hogy tanuljunk tőlük. A romániai szakszervezetek az utóbbi másfél évtizedben harcosabbak, és ezért sokkal hatékonyabbak voltak, mint magyarországi megfelelőik.

Két azonnali, közvetlen következtetés adódik mindebből. Az egyik: csak nemzetközi szolidaritással, összefogással lehet szembe szállni a globális tőke példátlanul agresszív támadásával, amely a pusztá megélhetésünket fenyegeti. A másik: az ellentámadásnak is nemzetközinek kell lennie, célba kell venni a pusztán korlátozó és retrográd szerepet játszó nemzetközi pénzügyi és gazdasági intézményeket (IMF, Világbank, WTO stb.) és a kizárólag a tőkés versenyszabadságot szolgáló Európai Uniót, ezen belül mindent el kell követni az euró magyarországi (és egyéb kelet-európai) bevezetése ellen. Egyáltalán, komolyan fontolóra kell venni az euró megszüntetését, a Lisszaboni Szerződés fölmondását és az egész Európai Uniót – mint olyannak – az újjáalakítását, radikális újragondolását. Mert így csak az összeomlás felé tartunk, amelyet a szokványos tabuk haborás nélkül nem kerülhetünk el.

Tamás Gáspár Miklós
filozófus cikke
a Népszavában jelent meg

SZEMLE

A narancsszínű csatahajó elindult

Papp László Tamás

hvg.hu

Ellenzéket főként a szavai, kormánypartot elsősorban a tettei alapján lehet megítélni. A Fidesz politikusi bölcseken teszik, ha a kormány beiktatásáig is óvatosságnak a szavakkal: csak olyasmit érdemes mondani, amit azután legalább részben teljesítenek majd. Ugyanis ezen túl bármely gesztusértékű ígéretük rögtön számon kérhető, alávethető a valóság tesztjének. (...)

Forradalmi-katonai retorika uralta Orbán Viktor kormányfőjelöltként mondott beszédét. Legyőzni – ez a szó dominálta a szónoklatot. Mit akar a Fidesz-elnök hatalomra jutván legyőzni? A bűnözést, a munkanélküliséget, „a gyermekvállalás előtt tornyosuló akadályokat, az idős emberek kiszolgáltatottságát”, továbbá „az ingatlanpanamákat, a hatalommal való visszaélés technikáit, a felelősség alóli kibúvás kísérleteit... az off-shore lovagok praktikáit és az érdemtelen állami kifizetése-

ket”. Remélhetőleg Orbán nem úgy használta (a közvélemény pedig nem úgy érte) a fentieket, hogy a narancspárti kormányzat teljesen megszünteti, felszámolja az alvilágot, az állatalanságot, a korrupciót. Ilyen ugyanis demokráciában, ahol a piacgazdaság elvei érvényesülnek, gyakorlatilag lehetetlen. De totalitárius diktatúrák is csak névleg-formailag, papíron és propagandahírekben tudják felszámolni a felsorolt negatív jelenségeket. Sőt, minél ellenőrizhetetlenebb a politikai vezetés, annál jobban elszabadul a közhatalmilag fedezett bűnözés, panama, harácsolás. Ha demokráciában felelős politikus ilyet mond, ez legfeljebb annyit jelenthet, hogy törekszik a bűnözési és foglalkoztatási mutatók javítására. Az pedig, hogy egy párt és kormány offenzívája a „politikusbűnözés” ellen mennyire hiteles, nem elsősorban az dönti el, hogy az igazságszolgáltatás révén hátróztatott fellépnek-e kormányzati jogelődjük, a bukott garnitúra vélemezett törvénytelen ségeivel szemben, hanem inkább az, hogy ugyanezt megteszik-e, ha saját körei-

ken belül hájgák át egyesek a paragrafusokat. Az első ilyen eset precedensértékű lesz. (...)

Az Orbán-beszéd másik retorikai pillére a „forradalom” volt. (...) Jömagam Szentpéteri Nagy Richárd cikkének javaslatát osztom. Mégpedig, hogy „Magyarországnak konzervatív szemléletű kormányzásra, törvényhozásra és alkotmányozásra van szüksége. Nem forradalomra.” Valóban. Konzervatív párttól nem vitatható el, hogy konzervatív javaslatokkal, törvényekkel, kormányásfilozófiával rukkoljon elő. Joga van ehhez, nekem pedig liberálisként ahhoz, hogy ezeket vitas-

am, bíráljam. Viszont egy demokratikus jobboldali politikusnak forradalomról beszélni gyakorlatilag értelmezhetetlen. Jogállamban nincs, és nem is lehet ilyen. Ennek szimbolikus emlegetése pedig legalábbis rizikós. Amikor a szélsőjobboldal „veszettjei” forradalomról beszélnek, ők nyilvánvalóan a demokratikus rend megdöntését értik alatta. Orbán utalásai jelképesek. Am a Fidesz holdudvarában is vannak olyanok, akik komolyan, betűhíven veszik, hogy forradalomra van szükség. (...)

Lássuk hát a Fidesz konkrét törvényjavaslatait. A parlament és az önkor-

mányzati testületek létszámcsökkentése alapján is feltétlenül támogató javaslat. Az országgyűlés és a helyhatóságok mérete, szerkezete lényegében a kiegyezés óta változatlan. Törvényhozásunk, megyerendszerünk a Trianon előtti Nagy-Magyarországra van szabva. Nincs szükség ennyi képviselőre, választókerületre. Ahogy nincs szükség ennyi főállású polgármesterre és önálló önkormányzatra sem. (...) A családi pótlék iskolázathoz kötése e sorok írójának régi szívügye. (...) Jömagam a választójog megadását, a cselekvőképesség törvényi státuszát is ehhez kötném. Ezzel igazolja a polgár, hogy megtanult írni-olvasni, ismeri a négy alapműveletet stb. Ilyen tudás birtokában mondható csak valakire, hogy politikai-társadalmi értelemben „felsőbb osztályba léphet”. Vagyis szavazhat, és pénzt igényelhet gyermeknevelésre az államtól. (...) „Szigorítanak a közfeladatot ellátó személyekkel szemben elkövetett erőszakos cselekmények büntetését is” – semmi kifogásom. Az iskolában, kórházban,

rendelőben verekedő, késelő szociopata nem csak a munkáját végző pedagógust, orvost fenyegeti-veszélyeztet, hanem az intézményben lévő kiszolgáltatott, védtelen betegeket, gyerekeket, időseket is durván gátolja egészséges fejlődésükben. Itt nincs pardon. (...) Végére maradt a neheze: kettős állampolgárság. Cikkíró kifejtette már erről a vélekedését. Most csak annyit tenne hozzá: függetlenül attól, hogy arról ki mit gondol, a törvényjavaslat vitáját – tekintettel a küszöbön álló szlovákiai választásokra – magyarságpolitikai dimenzióban a legrosszabbkorra időzítették. (...) Sok múlik azon, hogy a Fidesz politikájában a határon túli magyarok vonatkozásában mennyire érvényesülnek a racionális, józan megfontolások. Alapból mérsékletre intheti őket pl. a határon túli magyarok választójoggal történő kollektív felruházásának ábrándjánál, hogy abból a nacionalista, irredenta demagógiában igencsak versenyképes Jobbik is sokat profitálhat. De hamarosan úgyis kiderül, mi realizálódik a fentiekből.

Megoldáskeresés káoszban

Leváltuk a disznót. Mi készül belőle?

Călin Hera

Evenimentul zilic

A Ceaușescu-korszakban csaknem minden nappali könyvespolcán ott láthattunk egy kis könyvecskét, telistele a sertés házi feldolgozására vonatkozó gyakorlati tanácsokkal. Nincs arra vonatkozó tanulmány, hogy hány kocsonya vagy májashurka készült e receptek szerint, de feltételezem, hogy sok. Túl azon, hogy bestseller volt, e szerény könyvecske problémákat vetett fel, és gyakorlati, kézenfekvő megoldásokat nyújtott rájuk. Hiteles volt. A Román Nemzeti Bank kormányzója és a pénzügyminiszter által aláírt szándéklevél ún. válságkezelő intézkedéseinek épp ez a legnagyobb hibája: felvetik a kérdést (nincs már pénz, sem kilátások a jövőre nézve stb.), de nem jelez megoldásokat. Semmire sem megyünk csupán a bérek, nyugdíjak és munkanélküli segélyek levágásával. Legfeljebb húzhatjuk még egy kicsit az időt. Le kell szögezni: egyáltalán nem vagyok meggyőződve arról, hogy a disznót levágták. Azt sem hiszem, hogy a Traian Bănescu elnök által bejelentett és a Boc kormány (meg a parlament) nyakába sózott intézkedéseket gyakorlatba is ültetik. Azt gondolom, amint már mondtam, hogy sok kiterő lesz még. Máris itt van a Gazdasági és Társadalmi Tanács kudarcával végződött tanácskozása (a szakszervezetek továbbra is kitartanak az IMF-fel való újratárgyalás mellett). Bănescu elnök előrelátta ezt (valahogy így fogalmazott: azt is mondhatjuk, a lakosság ellenzi az intézkedéseket, de akkor a pénzügyi körülmények között). Elképzelhető, hogy Bukarest kompromisszumos megoldást próbál találni, amellyel a szakszervezeti kecske is jóllakik (...), és az IMF-káposzta is megmarad. Amely „káposzta”, gyanítom, elfogadná a román csalafintaságot. Végső soron az IMF-eseknek is megfelelő, hogy legyenek lefedve, és folyósítsák a kölcsönt: Románia még ki tudja fizetni tartozásait, a hittelek spirálja tehát előnyt hozhat a banknak. Én is azt mondom: idegesítő, hogy a Boc-kormány (a „reform” hivatalos gazdájá) csak most áll elő a válság leküzdésére vonatkozó döntéssel, és teszi ezt csak miután a szentvértlen Jeffrey Franks úr feladta a rendelést. Nem tudom, mennyire volt szükséges a fizetések csökkentése a költségvetési szektorban, de ez nem elég. Igen, hosszú éve-

mi” pótlékok, prémiumok, bónuszok, jegyek és ösztönzők kusza rendszerén. Igen, magam is álmélkodva vettem keresztet az Országos Köszönés Társaság (CNH) alkalmazottainak osztogatott karácsonyi, húsvéti, Szent Varvara-napi prémiumok tömkelegének láttán, hiszen a CNH hosszú évek óta az állami költségvetés legnagyobb adója volt. Sok hasonló példát sorolhatunk. Ámde a bérköltségvetést másfél évvel ezelőtt kellett volna karszerűsíteni, és ez számtalan állami intézmény újraméretezését is kellene hogy jelentse.

juk le a disznót, és más a gazdaság „elkészítése” és a reform. (Fordította: K. B. A.)

Ne egyetek a mérgezett almából

Elena Vijulie

România Liberă

Az utcai tiltakozások során elváltak az ocsú a búzától. Az igazi politikusok és a mások szerencsétlenségének kihasználására szakosodott bábozók között az a különbség, hogy

avatkozást a soron következő tüntetésekbe és sztrájkokba. Az érvek nem csak erkölcsi jellegűek, de hideg számítás is alapulnak. A PDL arra gondol, hogy ki tudja, vajon mikor kerül majd még be a parlamentbe, és ezzel a félelemmel a szívében igyekszik minimalizálni a politikai költségeket. Az ország lemondásokat akar, a párt azonban nem szokott hozzá ahhoz, hogy becsületesen és a nyilvánosság előtt gondolkozzék. (...) Függetlenül azonban attól, hogy megbukik-e avagy sem a Boc-kormány a parlamentben, to-

kié lesz majd a felelősség az erőszakért? Ki lesz a hibás azért, ha az utcai tiltakozások nyomására a kormány lemond a megszorításokról/„államreformról”? Nem igaz, hogy a mások? Következésképpen ha a szakszervezeti vezetők és a becsületes tüntetők nem akarnak e hozzánemértő és önző papagájok játékszerévé válni, akkor semmiképpen sem szabad elfogadniuk „támogatásukat”. Az igazi segítséget a gazdasági megoldások jelentik. (...) (Fordította: B. T.)

Véget ért az euróbuli. Mi következik?

Irwin Stelzer

THE WALL STREET JOURNAL.

(...) Nem szükséges emlékezni Görögországot sokat vitatott, talán a csődig menő félresiklására, és arra sem, hogy az eurózóna periferiáján található több állam erősen küszködik. Ki kell viszont emelni a különbséget közöttük, amikor egy állam szerencsétlenül áldozata a „járványnak”, illetve amikor egy másik abba betegszik bele, hogy „magához öli” a páciens. Márpedig az eurózóna tagjai éppen ezt tették. Tárt karokkal fogadták Görögországot „láztól” legyengült mérlegét, és más országokét is, megfertőzve saját, addig egészséges, erősebb mérlegüket, és ezzel gyakorlatilag meg nem történtté tették több évtizednyi visszafogottságot Németország esetében, illetve harmadik év óvatos deficitpolitikát Franciaországban. Ennél is rosszabb, hogy az adójárvány nem szorítkozik az eurózónára, amely akár számíthatott volna is rá, legalábbis egyesek szerint. Nagy-Britannia – 12 százalékos, „görög” méretű költségvetési hiánnyal – és az Egyesült Államok hasonló helyzetben van, kénytelen rádobni benni, hogy nem védett a kórral szemben. A hitelminősítő intézetek lassan elmulasztják, hogy az Egyesült Államok és Nagy-Britannia AAA besorolása nem változik, az Obama-kormányzat pedig meglehetősen aggódik amiatt, hogy az eurózóna nehézségei hátrányosan befolyásolhatják az amerikai gazdaság talpraállítását. Éppen ezért az elnök felkérte José Luis Rodríguez Zapatero spanyol kormányfőt, hogy „lépjen fel határozottan”, és csináljon rendet a spanyol államkassza körül. Amolyan „vak vezet világtalant” dolog ez, hiszen közben az elnöknek a jelek szerint eszébe sem jut csökkenteni saját programjainak finanszírozását, noha a közadósság szintje 2015-re elérheti a nemzeti termék 110 százalékát, szemben a máso-

dik világháború utáni 90 százalékkal. Van jó hír is: a piacok üzenete a jelek szerint átütött. Az eurokráciának sikerült összehoznia egy tervet, hogy megelőzze a bankrendszer teljes megbénulását, tőkebefecskendezést kilátásba helyezésével. (...) Ennél jobb hír, hogy Spanyolország socialista kormánya megtagadta korábbi fogadalmát, és 5 százalékkal csökkentette a közszférában a béreket, megszüntette a 2500 eurós szülési juttatást és a külföldi segélyeket, illetve más takarékosági intézkedéseket is tervez. A portugál socialista kormány is megszorító programot fogadott el (...). Más európai kormányok is felfedezik lassan az óvatosság bájait. Azonban a piac szkeptikus, a Nemzetközi Valutaalap pedig további megtakarítást és adóemelést követel, a jómódú államoktól is. A rossz hír az, hogy a költségvetési önrulom elfojtja az alig bimbózó növekedést Európában. Az év első negyedében a gazdaság az EU-ban és az eurózónában is alig kéttized százalékos volt, Spanyolország alig érzékelhető egytized százalékkal fejlődött, Portugália pedig egy egész százalékkal, ami mellestleg a legnagyobb arányú növekedés az EU-ban. Németországgal ellentétben – amelynek exportgépezetét segíti az euró leértékelődése – ugyanez nem váltja ki a költségvetési megszorításokat a zóna periferiáján található, kevésbé versenyképes államok esetében. Más szóval, a költségek csökkentése és az adók emelése nagy valószínűséggel újfent recesszióba taszítja ezeket az országokat. Ennek következtében tovább csökkennek az adóbevételek, a költségvetési hiány pedig elmélyül. (...) Nehéz megjósolni, hogy az euró túléli-e a költségvetési ösztönzők hiánya miatt kialakuló szociális feszültségeket. Úgy gondolom, igen, mivel az elit túlságosan sokat tett fel az „európai projektre” ahhoz, hogy egyszerűen hagyja megszünni az eurót mint a történelem egyik érdekes kísérletét. De az eurózóna végérvényesen megváltozik. Franciaország döntő győzelmet aratott Németország felett abbéli igyekezetében, hogy az integráció elmélyítésével fokozottabb központi ellenőrzés alá vonja az egyes tagállamok költségvetési politikáját, amit megbánhat később, amikor tüzetesebben szemügyre veszik 8 százalékos deficitet „duruzsoló” gazdaságát. Jelenleg a Nemzetközi Valutaalapé a főszerep az eurózónában, amely korábban tiltott övezet volt a számára. Az Európai Központi Bank pedig, a támogatási programokban való cselekvő részvételével aláasta az infláció elleni hadvezér státuszát. (Fordította: Sz. L.)

Ették-e a szakszervezetek a mérgezett almából?

Fotó: Tofán Levente

Az első Boc kormány elodázta ezt – inkább kölcsönt vett fel –, kizárólag azzal a céllal, hogy biztossítsa a maga számára a hatalom megtartásához elegendő szavazatokat. Választási megvesztegetés, punktum. Ha az állami fizetéseket valóban egyengetéssel csökkentik, megtakarítást valósítanak meg (a személyzeti kiadások a második helyen állanak – 11,6 milliárd lejjel –, a társadalombiztosítás 17,4 milliárdos kiadása után, a beruházási szektor 2,4 milliárdjához viszonyítva, például). De ez a megtakarítás csupán lélegzetvételnél haladékos jelent a következő, túlélési kölcsönig. Ha a kormány tisztségviselői jóérzésűek is lennének (gondolom, szinte mind értelmesek), elvárhatnám, hogy valamilyen stratégiát is lássak. Egy elgondolást, egy tőrdést. Egy irányt. Hogy lássák a szerencsétlenek, akik kevesebb nyugdíjat fognak kapni, hogy azt a megtakarított pénzt nem a 2010-es járdaszegélyekre költik, amelyekkel a 2009-es járdaszegélyeket cserélik fel. Gondolom, senki sem vágyik járdaszegélyre a fejfájáshoz... Mi lenne, ha a csoda-párt kormánya azt mondaná: levágtuk a fizetéseket, készítünk autópályákat? Vagy egy tisztességes vasutat. Vagy sípályákat. Vagy egy szuperegyetemet. Valami konkrétumot, mint egy uniós alapokat célzó pályázatban. Mert elfelejtettem megmondani: egy dolog az, hogy az EU megengedi, hogy hagyományosan vág-

az előző könyörület és megoldások kínál, az utóbbi pedig makacs és cinikus. A Boc-kormány hozzanemértő. Egyaránt alkalmazatlan Traian Bănescu megszorító intézkedéseinek és a logikus és hatékony intézkedéseknek az alkalmazására. Gazdasági szempontból a Boc-kormány év eleje óta semmit sem tett, és még ennyit sem tesz majd június végéig. Az emberek türelme elfogyott, az életminőség pedig meredeken zuhan majd. Mit lehet tenni? Az elégedetlenség kinyilvánítása a legszenyebb jogok egyike a demokratikus és pluralista államban. Részt képezi a szólásszabadságnak, a társulási szabadságnak, a kormányzók kormányzattal előtti felelősségének. Minden román állampolgárnak jogában áll az elnöki hivatal és a kormány elé vonulva bármilyen átkot szórni Traian Bănescu és Emil Bocra. (...) Ha azt akarjuk, hogy a tiltakozásoknak értelmük legyen, (...) akkor a tiltakozások nem irányulhatnak a Romániát mérgezett hozzájárulásukkal a jelenlegi helyzetbe juttató politikusok egyike ellen sem. A PD-L magas rangú tisztségviselői fizetéseiket felajánló dúsgazdag vezetőinek gesztusa és a PSD nem kevésbé dúsan ömlő krokodilkönnyei közé egyenlőséget tehetünk. A FSN 21. századbeli változatainak nincs helyük a nemzet lázadó kiáltásában. Minden felelős szakszervezeti tag vagy vezető határozottan elutasít bármilyen politikai be-

vábra is a PD-L marad a kormányon, ugyanazokkal a hatalmas problémákkal szembesülve. Következésképpen más megoldásra van szükség a párt megmentéséhez, vagyis a tisztségek és az állami szerződések megőrzéséhez. A megoldás pedig már adott. Régi, használt, elavult, de elsőprő sikerű: MÁ-SOKRA HÁRÍTJUK A HIBÁT. A megoldás egyetlen hátulütője az, hogy sikere a „mások” pótolhatatlan hozzájárulásától is függ (...) De a PD-L, legalább is a PSD tekintetében, nyugodt lehet. Victor Ponta olyan szolgálatot tett Traian Bănescunak, amire csak a melléfogásairól híres Mircea Geoană volt képes eddig. A PSD vezetője, Victor Ponta közölte, pártja segíti majd mindazok szállítását, akik részt kívánnak venni a szerdai bukaresti tüntetésen. Úgy tűnik, a PSD-ből senki sem hallotta meg Traian Bănescu szavait: „A fontos az lenne, hogy mindazok, akik már behívták eligazításra a szakszervezeti vezetőket (vagyis a PSD – szerző megj.), akik a nyugdíjasok csoportjába már beszivárogtattak egy erőszakos ságra hajlamos csoportot, lemondjanak erről, mivel veszélyes játékról van szó. És nyilvánosan figyelmeztetem őket, ne próbáljanak meg erőszakot kelteni, félelmet az emberekben. Vannak politikusok, akik az erőszak szításában látják a megoldást, és azt akarom, hogy tudják, ez nem helyénvaló”. Tehát gyakorlatilag és/vagy jelképesen

Szigorított betegszabadságok

Czédly József

A médiában nagy visszhangot, bizonyos mértékben felháborodást keltett az egészségügyi miniszter bejelentése, hogy szigorítani kívánna a betegszabadságokat szabályozó rendelkezéseken, oly módon, hogy még otthonukban is felkereshetik a betegszabadságot levőt, így győződve meg arról, hogy nem „képzelt” betegségről van szó. A miniszteri bejelentés írott jogszabállyá változott, miután a Hivatalos Közlöny május 12-i, 312. számában megjelent és május 15-én életbelépett, az egészségügyi miniszter és az Országos Egészségügyi Biztosító Pénztár elnökének közös rendelete, az eddig érvényben levő szabályozások kiegészítéséről és módosításáról.

Miért volt szükség a szigorításra? Erre a kérdésre egyetlen adat megadja a választ. Romániában 2009-ben 5 millió alkalmazottnak összesen 3 millió esetben adtak az orvosok betegszabadságot, ami az elmúlt évhez viszonyítva több mint 40 százalékos növekedést jelent, nemzetközi viszonylatban is páratlanul nagy megbetegedési arány. A következőkben az eddig érvényben levő rendelkezések fontosabb módosításait kívánom ismertetni.

Ezek közül vannak az alkalmazottak számára kedvezőek is. Így például ezután betegszabadságra és az ezzel járó szabadságpénzre jogosult minden alkalmazott, akiért a betegség kezdeté előtti 12 hónap alatt legalább egy hónapra befizették az egészségügyi hozzájárulást. Eddig csak az adott jogosultságot fizetett betegszabadságra, ha az említett 12 hó-

napból legalább 6 hónapra fizettek be hozzájárulást. Az új szabályozás azt is előírja, hogy a kötelező 1 hónap legalább 22 munkanapból kell hogy álljon. Ez az időszak lehet több, az utolsó 12 hónapban megszakításokkal ledolgozott munkanapok összege is.

Ezután beszámítják az egészségügyi hozzájárulás idejére azt az időszakot is, amikor a szülők egyike gyermeke második életének betöltéséig (hátrányos helyzetben levő gyermek esetében három évig) gyermeknevelési szabadságon van. Egyetemi hallgatók esetében, az egyetemen töltött időt akkor veszik figyelembe az egészségügyi hozzájárulás időtartamának kiszámításánál, ha ez nappali tagozaton történt, és az illető diák lediplomázott (elnyerte a licenciátust) az első vizsgaszesszióban.

Ha a betegszabadságot meghosszabítják, ennek megadási időpontja nem lehet későbbi, mint az ugyanazért a betegségért adott előbbi betegszabadság utolsó napja. Újdonság az is, hogy azok számára, akik nem tudnak személyesen megjelenni a betegszabadságot adó orvosnál, 24 órára visszamenőleges szabadságot csak az első esetben lehet megadni, meghosszabítás esetében ez nem lehetséges. Szabályozták azt is, ha a betegszabadságot az EU valamelyik országában adják meg, az egészségügyi pénztárak erről utólagosan is kiállíthatnak igazolást, de ez nem történhet meg a megbetegedést megállapító okirat dátumától számított 30 nap elteltével.

Módosították azt is, hogyan kell kiállítani a kórházi

kezelés befejeztét igazoló okmányt. Eddig csak egy igazolás kiadása volt lehetséges, kivéve, ha a kórházban töltött idő hosszabb volt, mint 30 nap, ez esetben havonként kellett a kórházi kezelést igazolni. Ezután, függetlenül a kórházban töltött időtől, ha az két vagy több naptári hónapra terjed ki, a kezeléssel szülő igazolást havonként kell kibocsátani.

Lényeges változás, miszerint a családorvosok az eddigi 14 nap helyett legtovább tíz naptári nap időtartamra adhatnak betegszabadságot. Ezt ezután is a kezelő szakorvos, illetve kórházi orvos hosszabíthatja meg egymást követő 30 naptári nappal, de ezek összesen nem haladhatják meg a megbetegedés napjától számított egy év alatt a 90 naptári napot. Családorvos az eddigi 45 nap helyett, az említett időszak-

ban csak 30 naptári napra adhat betegszabadságot, az ezt meghaladó időre csak a kezelő szakorvosnak vagy a kórházi orvosnak van joga.

Az új szabályozás előírja azt is, hogyan kell eljárni, ha egy hónap folyamán két különböző betegség miatt adnak betegszabadságot, és ezek időtartama részlegesen egy időre esik. Ez esetben az első betegszabadságot lejártnak kell tekinteni a második megkezdése napjától. Ennek alapján elkerülhető az a visszaszámítás helyzet, miszerint ugyanazon naptári napért kétszeresen folyósítanak betegpénzt. Új utasítás az is, ha a betegszabadságon levő személy ennek letelte előtt akar munkába állni, ezt csak akkor teheti meg, ha orvosa megfelelően kijavította a betegszabadságát előíró igazolást. A miniszteri rendelet zárórendeletére írja elő a

betegszabadságot kapott személynek, hogy erről a tényről 24 óra alatt értesítse az egészségbiztosítási járulékot fizető hatóságot, illetve intézményt/munkaadót, közölve munkaképtelenné válását, valamint a betegszabadságot előíró orvos munkahelyét és nevét. Ha a munkaképtelenné válás munkaszüneti napon történt, akkor az elkövetkező munkanapon kell megtenni ezt a bejelentést. Ugyanakkor saját felelősségére ki kell töltenie a rendelet 4. mellékletében közölt formanyomtatványt, amely tartalmazza személyi adatait, lakhelyét, megtalálhatóságát stb. A betegszabadságot előíró orvos, ha szükségesnek tartja, a nyilatkozat „orvosi előírások” rovatában feltüntetheti a gyógyulást elősegítő ajánlásait, esetleges szakmai kezelési vagy más egészségügyi

eljárásokat. Ha a betegszabadságot fizető egység erre felkéri, az orvosnak kötelessége ennek rendelkezésére bocsátani a nyilatkozat másolatát, melynek hitelességét igazolnia kell.

A munkaadók miután értesültek alkalmazottuk munkaképtelenné válásáról, kötelesek hat napon belül ezt az egészségügyi pénztár tudomására hozni, közölve az illető személyi adatait, a betegszabadságot előíró orvos nevét, munkahelyét és esetlegesen a fent említett nyilatkozatot. A nyilatkozatban feltüntetett lakhelyen, illetve tartózkodási helyen (domiciliu, respectiv reședință) egy erre kijelölt bizottság 8,00–11,00, 12,00–17,00 és 18,00–20,00 óra között ellenőrizheti, hogy a betegszabadságot kapott személy ténylegesen otthon tartózkodik. Az ellenőrzésről jegyzőkönyvet kell felvenni a rendelet 5. mellékletében közölt formanyomtatvány szerint. A jegyzőkönyvben foglaltakkal szemben fellebbezést lehet benyújtani az ellenőrzést követő 30 napon belül a betegszabadságot kifizető hatóságnál. Ennek kötelessége a fellebbezés benyújtása utáni 30 napon belül erre választ adni. Ha a bizottság úgy találja, hogy a betegszabadságon levő személy nem az orvosi előírások szerint tölti betegszabadságát, akkor megvonhatja a betegszabadság idejére járó juttatás kifizetését.

Végül ugyancsak lényeges változásnak lehet tekinteni a szabályozásnak azt a módosítását, hogy az említett juttatás kifizetését az eddigi egy év helyett csak 90 napig lehet igényelni, ezután az erre való jogosultság elvül.

Az örökség hallgatólagos elfogadása

Deák Levente

A román állampolgárságát megtartó, de már évek óta külföldön élő olvasónk, aki itteni lakását el nem adva, heteket tölt az országban, gyámság alá helyezett fia öröksége ügyében kért tőlünk jogi tanácsot. Nem tudta eldönteni ugyanis azt, hogy a nagyszülő után megnyílt hagyatékat elfogadja-e, vagy sem, és elfogadás esetén kell-e kifejezett elfogadási nyilatkozatot tennie, vagy esetleg megteheti azt is, hogy a hallgatólagos elfogadást választja, ami nincs a 6 hónapos határidőhöz kötve. A tanácsomra végül a kifejezett elfogadás mellett döntött, és elhatározását közjegyzővel közokiratba foglaltatta jóval a 6 hónapos elévülési határidő letelte előtt, anélkül azonban, hogy a hagyatéki eljárást beindította volna. Oka van

rá, hogy ezt csak később tegegye meg, akkor, amikor az örökösnek nagyszülőnek járó kártalanítást az arra illetékes román hatóság megítéli majd.

A hatályos polgári törvénykönyv 689. szakasza az örökség elfogadásának kétféle módját említi, a kifejezett és a hallgatólagos elfogadást (acceptarea expresă sau tacită). Előbbit köz- vagy magánokiratba lehet foglaltatni, azaz az elfogadásnak nem érvényességi feltétele a közjegyzővel hitelesített nyilatkozat léte. A hallgatólagos elfogadás olyan magatartás, tettek, cselekedetek bizonyítását kívánja (gyakrabban perben, jogvita esetén, mint a közjegyző előtti peren kívüli eljárásban), amelyekből egyértelműen kiderül az örökös örökségelfogadási szándéka, és amelyeket csakis örökös minőséggel rendelkező egyén tesz vagy tehet meg.

A hallgatólagos elfogadásnál tehát az örökösnek nincs hitelesített vagy magánokirat formában megfogalmazott elfogadási nyilatkozata, ezzel szemben tetteiből egyértelműen kiderül az, hogy örökösnek tartja és tudja magát.

A Ptk. a részletező szabállyal adós maradt, és csak néhány olyan cselekedetet említ, amelyek hallgatólagos elfogadásnak minősülnek. A 691. szakaszban olvashatjuk, hogy az örökségi jogosultság eladása és engedményezése (a régies román fogalommal: vinderea și cesiunea drepturilor succesoriale), majd pedig az egyik örökös ingyenes vagy visszterhes, egy másik örökös javára történő lemondása, végül a visszterhes lemondás valamennyi társörökös javára, mindenik hallgatólagos elfogadásnak minősül. Ezzel szemben nem tekinthető hallgatóla-

gos elfogadásnak az, amikor a leendő örökös ideiglenes jellegű fenntartási, ügyintézői, tartósítási és állagmegőrzési munkákat végez vagy lát el a hagyatéki vagyontömegbe tartozó tárgyakon, javakon (ingatlanokon) – mondja ki ezt tételesen a Ptk. 690. szakasza.

A jogirodalom, a kialakult joggyakorlatra építve, a hallgatólagos elfogadásnak egyéb eseteit is megtalálta, rendszerbe foglalta. Ilyeneket: az örökölt ingatlanba történő beköltözés, az örökölt ingatlan egészének vagy egyes épütelemeinek a lebontása, az örökséghez tartozó telek beépítése. Hallgatólagos elfogadásnak tekintik az örökölt javak elidegenítését (adásvétel, ajándékozás, tartási szerződés stb. megkötése még mielőtt a hagyatékat rendezték volna), aztán olyan polgári perek indítását, amelyek az örökölt javak felosztására,

végrendelet érvénytelenítésére vonatkoznak. A leggyakrabban előforduló, hallgatólagos elfogadásnak minősülő cselekedet a hagyatéka tartozó ingatlanok utáni adók és illetékek kifizetése, az örökös nagyobb összegű tartozásainak kiegyenlítése, az ingatlanok bérbeadása.

Az igazsághoz tartozik, hogy az ún. peren kívüli hagyatéki eljárásban, tehát közjegyző előtt egy-egy ilyen tettet, cselekedetet a birtokon kívüli társörökösök gyakran vitatni szokták. A közjegyző ugyan megkísérelheti az örökösök közötti konszenzus megteremtését, de ha ez nem sikerül, mindenképpen köteles az eljárást felfüggeszteni, és a feleknek a peres út igénybevételét ajánlani. Ha pedig tanácsot kell megfogalmaznom: a kifejezett, közokiratba foglalt elfogadást ajánlom mindenkinek, ezt

is a 6 hónapos elfogadási határidőben, majd az 1 évesben, ha az új Ptk. majd hatályba lép.

De ha már az új Ptk. is szóba került, ez az 1108. szakaszában a hallgatólagos elfogadást megtartja, majd pedig az 1110. szakaszban érdemi változtatás nélkül átveszi a jelenlegi Ptk. 691. szakaszának rendelkezéseit. A 2. bekezdés értelmében a rendelkező ügyletek, a végleges ügyintézői és használatátengedési ügyletek, mindenik az örökséghez tartozó javakra vonatkozóan, hallgatólagos elfogadásnak minősülhetnek majd. Ebből a megfogalmazásból az is következik, hogy e minősítés elnyeréséhez (az elfogadás kimondásához) bizonyítékra vagy bizonyítékokra lesz szükség.

**A TÖRVÉNYTÁR
TÁMOGATJA
A COMMUNITAS
ALAPÍTVÁNY**

A fájdalomcsillapítók fülkárosodást okozhatnak

A legújabb kutatások szerint az aszpirin, az acetaminofen és más nem szteroid-alapú gyulladáscsökkentő szerek rendszeres használata növelheti a halláskárosodás kialakulásának esélyét férfiaknál, különösen fiatalabb, 60 év alatti férfiaknál. A halláskárosodás az egyik leggyakoribb érzékelési zavar, ami világszerte több millió embert érint. A betegség pedig nem csak az idősek, de a 40-49 évesek körében is igen gyakori, és bár a legtöbb eset kevésbé súlyos, már az enyhe halláskárosodás is jelentős életminőség-romlást okozhat. Az aszpirin, az acetaminofen és az ibuprofen a három leggyakrabban használt gyógyszer az Egyesült Államokban. Az aszpirin ototoxikus (fültre káros) hatása régóta ismert, valamint a nem-szteroid alapú gyulladáscsökkentőknél is felme-

rült az ototoxicitás lehetősége, de az acetaminofen és a halláskárosodás kapcsolatát csak most sikerült feltárni.

Egy kutatás eredménye szerint az aszpirin esetében, az 50 év alattiak és az 50-59 évesek 33 százalékkal nagyobb eséllyel voltak halláskárosultak, mint azok, akik nem szedik rendszeresen a gyógyszert. A 60 év felettiekénél nem mutatható ki kapcsolat az aszpirin szedése és a hallásromlás között. Nem-szteroid alapú gyulladáscsökkentők rendszeres szedésekor az 50 alattiak esetében 61, az 50-59 éveseknél pedig 32 százalékkal gyakrabban fordul elő halláskárosodás. Acetaminofennél ezek az arányok 50 év alatt 99, 50-59 év között pedig 38 százalék.

Hogyan növeljük a termékenységet?

Az Egészségügyi Világszervezet közleménye szerint a meddőség egyre gyakoribb probléma világszerte: a párok mintegy 8 százaléka meddő. Az elmúlt években jelentősen megemelkedett a meddő férfiak száma is. A túlzott alkoholfogyasztás az egyik legkomolyabb rizikófaktor.

A férfi terméketlenség minimális beavatkozást jelentő kezelése jelentősen javíthatja a párok esélyét a teherbe esésre. A vénás embolizáció például egy egyszerű kezelés, melynek során katétert vezetnek az ágyékba, és segítheti a terméketlen férfiak spermafunkcióját. A feljavított spermafunkció által az egészséges partnerek több mint egynegyede teherbe esett. Normális esetben a vér keresztüláramlik a heréken, majd apró vénák hálózatán át visszatér a szívbe. Ezekben az apró vénákban kis szelepek biztosítják azt, hogy a vér ne áramoljon visszafelé a herékbe. Ha ezek a szelepek elromlanak, a vér nem áramlik megfelelően, duzzanat keletkezik, a véregek pedig összegubancolódnak egy ún. variocélében (herevisszér). A problémás herevisszerek hagyományos kezelése a műtéti feltárás volt, de a vénás embolizáció egy minimális beavatkozást jelentő alternatíva.

Ma már az is egyértelműen kiderült, hogy az egészséges, tápanyagban gazdag étrend hozzájárulhat a gyorsabb megtermékenyüléshez. A kiegyensúlyozott étrend testmozgással kombinálva – az optimális testsúly beállítását követően – nagymértékben felgyorsíthatja a teherbe esést, nők és férfiak részéről egyaránt. A szabadosabb szexuális élet, a kései házasság, a kismenedcei fertőzéshez és a petevezeték elzáródásához vezető ismételt abortuszok mind számításba veendő té-

nyezők. De nem elhanyagolhatóak a környezeti ártalmak sem, s a nem megfelelő életmód. Nem árt tudni, hogy a rendszeres italozás nagymértékben csökkenti a megtermékenyítés esélyeit. De a jelentős túlsúly vagy a kóros soványság szintén gátja lehet a gyermekvállalásnak. Az elhízottaknak a harmadára csökken az esélyük a teherbe esésre. A túlsúly nem csak a hormonális rendszert borítja fel, de rossz hatással van a szexuális étvágyra is – mindkét nem esetében.

A férfiak esetében a vitaminok és az ásványi anyagok kombinációja hozzájárul a spermatermelődéshez. Ajánlott gyermeknemzés előtt néhány kilót leadni, ha túlsúlyos vagy elhízott valaki. Mondjon le az alkohorról, máris sokat javít az esélyein. Heti egy pohár jó minőségű bor nem árt, de napi szinten semmi esetre nem ajánlott az alkohol fogyasztása. Ajánlott az étrend gazdagítása cinktar-

talmú ételekkel, több natúr (nem sózott) magyóró, dió, mandula fogyasztása. De hasznos a zabpehely, a húsok, a tojás és a máj is. Hogy miért fontos a cink? Mert elősegíti az új sejtek képződését és a sejtosztódást, ami a fogantatás és magzati fejlődés kezdeti szakaszaiban végbenemő kritikus folyamat. A férfiaknál elősegíti a me-revedési funkció megőrzését, és a normális tesztoszteron- és spermatermeléshez szükséges. Tehát nagyon fontos szerepet játszik a nemi szervek normális működésének,

a szexuális teljesítőképesség megfelelő szintjének fenntartásában.

A nőknek gondoskodniuk kellene arról, hogy fogantatás idején megfelelő mennyiségű folsav jusson a szervezetükbe. A folsav csökkenti az idegcsatorna-hiányosságok kockázatát, de ma már azt is kimutatták, hogy jó hatással van a termékenységre, ezért is ajánlják, hogy időben kezdje el feltölteni a szervezetét folsavval. A legjobb természetes forrásai a gabonafélék, a lencse, a papaja és a brokkoli.

Az orvos válaszol

Néhány napja szinte minde-nem el kezdett ropogni, kattogni. Sokat súlyoztam előtte, ezért rá-pihentem, de semmi nem válto-zott. Az izomlazító masszázs sem vált be, fájdalmaim nincsenek, de pl. ha a karom felemelem, a hátamban mozog a csont, s me-groppan a válam. Kérem mondja meg mit tegyek?

Manapság gyakori, hogy valaki hirtelen és nagy elánal belekezd a testedzésbe, a fokozatosság betartása nélkül, és túlzásba viszi, részben a nagyobb súlyok, részben a dinamikus gyakorlatok alkalmazásával. Feltehetően éppen azok, akiknek a testalkata eredetileg is kissé gyengébb volt. A gyengébb izmok lazább alkattal szoktak társulni. Ennek következtében még mielőtt az izmok felerősödnének, a gerincközi és a perifériás ízületek károsodnak, az ízületi tokok és szalagok megnyúlnak. Ezt jelzi a ropogás, a gyengeségérzés. Nehéz a már kialakult tüneteken segíteni, nyilván a testedzés hirtelen abbahagyása még rontja a helyzetet. Tehát: folytatni kell a testedzést, de kisebb intenzitással, kisebb súlyokkal, lassúbb technikával, személyi edzővel. A lazább ízületeknek, a gyengébb tartóizomzattal rendelkezőknek inkább javasolható a klasszikus kínai testmozgás, például a tajcsi. Ez a távolkelet talán legkülönbözőbb harci művészete, ajánlott ha fáj a gerincünk, ízületi panaszaink, légzési zavaraink vannak, vagy ha csak egyszerűen sportolni szeretnénk. A fenti mozgás erősíti az izomzatot, a csontrendszert, megvédi az ízületi, a reumatikus és a szívrendszeri betegségektől. Alapmozdulatai lassúak, s a balettre emlékeztetnek. Ha megfelelő felkészültségű oktató mellett végezzük a gyakorlatokat, semmiféle sérüléstől, húzó-dástól nem kell tartanunk, hiszen az izmokat, inakat és ízületeket csekély mértékben terhelik ezek a pontos, szabályos mozdulatok.

*Dr. Györi György
belgyógyász szakorvos*

Programajánló

Irodalmi est és Duhaj Kolozsváron

Szombaton, május 22-én, 20 órától a Szépírók Társaságának irodalmi estje a Bulgakovban. Felolvasnak: Cserna Szabó András (J. A.-díjas író), Darida Benedek és László Noémi (J. A.-díjas költő). Közreműködik Bárdos-Deák Ágnes, az Ági és a fiúk együttes énekesnője. Helyszín: a kolozsvári Bulgakov (Virág utca – I. m. Klein 17.) Duhaj a Bulgakovban. Népzene, operett, tangó, keringő. Muzsikál-

nak: Szép Gyula Bálint, Tókos Csongor, Kisfaludi Attila, Gergely Elek. Különleges meghívott: Kodoba Florin, a Palatkai Banda prima. Szombaton, május 22-én 21 órától a Bulgakovban.

Tárlatmegnyitó Sepsiszentgyörgyön

A Kónya Ádám Művelődési Házban május 21-én, pénteken 17 órakor megnyílik Szentpály-Kovács István *P(h)otom cseppek* című egyéni grafikai tárlata. A kiállítás június 3-ig látogatható.

Előadás Sepsiszentgyörgyön

Lahucsy Péter magyarországi buddhista tanító május 21-én, pénteken 18 órától a Míves Házban tart előadást Halál és újjászületés címmel.

Koncert Kézdivásárhelyen

Fellép a Kormorán a Vigadó nagytermében május 21-én, pénteken 19 órától.

Bikfalvi napok

Május 22-23-án, szombaton és vasárnap tartják a Bikfalvi Falunapokat. Szombaton 16 órakor a ren-

dezvény az Atlantisz Gyermek-fúvószenekar műsorával kezdődik, lesz futballmérkőzés, fogathajtó-bemutató, szabadtéri szórakoztató zene, a helyi romák műsora, 20 órától Annie S + Studio Project-koncert, 21 órától utcabál. Vasárnap 10 órától lovas-zenés felvonulás, ünnepi istentisztelet, kiállítás-megnyitó, délután helyi együttesek és iskolások műsora, legkevesebbet, este Szimpla Kárpáci-koncert.

Régiség- és műgyűjtők vására Menyháza

Régi könyveket, érméket, katonai jelvényeket, bélyegeket, fegyvereket, egyenruhát,

műtárgyakat és egyéb érdekességeket tárnak a nagyközönség elé május 22-23. (szombat-vasárnap) között, az Aradi Régiség- és Műgyűjtők Klubja által megszervezett vásáron. A vásárt az Andrányi villában (mai neve Club Castel) szervezik, a belépés ingyenes.

Hangverseny Sepsiszentgyörgyön

A színház nagytermében május 21-én, pénteken 19 órától a Georgius és a Csiki Kamarazenekar szimfonikus hangversenye. Vezényel: Cristian Oroşanu. Műsor: Beethoven-, Bartók-, Kodály-művek.

Chameleon Big Band koncertek

Május 21. péntek 19 órától Csíkszeredában a Szakszervezetek Művelődési Házában. Május 23. vasárnap 19 órától a nagyváradi Posticumban.

Pünkösdi koncert Csíkszeredában

Jótekonysági koncertet tartanak Endes-Ábrahám Ákos kisszemésséggel született gyerek javára. Fellép a Role Ákos szeme fényéért, május 22-én, szombaton este 19 órától, a Szakszervezetek Művelődési Házában.

Főzzünk cseresznyével

Cseresznyéből a nagy szemű, kemény húsú, zöld szárú gyümölcsöt érdemes vásárolni – az utóbbi a frisséget jelzi. Színe skarlát-, bíbor- vagy sötétvörös, de fajtától függően majdnem fekete is lehet. Az ízletes süteményeken kívül számtalan ugyanolyan finom ételt is készíthetünk belőle. Használjuk ki, mert nagyon rövid a szezonja.

Cseresznyés saláta

Hozzávalók: 2 db kicsontozott csirkecomb, 1 csirkemell, 20 dkg cseresznye, 5 db újhagyma, 2 db sárgarépa, 1 db zöldpaprika (sárga), olívaolaj, só. Az öntethez: 1 deci fehérbor, 0,5 deci piros borecet, olívaolaj, friss mentalevél, 1 gerezd fokhagyma, babérlevél, 1 kávéskanál fűszerkeverék (kardamon, koriander, fehér bors), 1 kávéskanál cukor.

Elkészítés: A húst kockákra vágjuk, olajon megsütjük, megsózzuk. Hozzáadjuk a zöltséget, és rövid ideig együtt dinszteljük. Utána adjuk hozzá a megmosott, lecsepegtetett cseresznyét, összekeverjük és még egy percig pároljuk. A zöltséges, cseresznyés húst egy tálba tesszük, leöntjük a forró öntettel, és legalább hat óráig állni hagyjuk. Öntet: A bort és az ecetet egy deci vízzel fölforraltjuk, hozzáadjuk a fokhagymát, a mentát, a babérlevelet, a fűszerkeveréket, cukrot, olívaolajat, és együtt főzzük további tíz percig.

Keleti kacsamell

Hozzávalók: 50 dkg kacsamell, 20 dkg póréhagyma, 20 dkg cseresznye, 1 db paprika (sárga), 3 dkg friss gyömbér, 1 evőkanál keményítő, szójaszósz, olaj, só.

Elkészítés: A húsról lehúzzuk a bőrt, vékony sze-

letekre vágjuk, és beleforgatjuk a keményítőbe. A póréhagymát megtisztítjuk, felkarikázzuk, a paprikát csíkokra vágjuk. Egy serpenyőben olajat forrósítunk, beletesszük a vékonyra szeletelt gyömbért, hozzáadjuk a húst, és aranybarnára sütjük. Ha kész, a húst és a gyömbért kivesszük, a visszamaradt olajba beletesszük a póréhagymát, a paprikát és a kimagozott cseresznyét, és 2 percig dinszteljük. Ezután a húst és a

mellt nem kapunk. A megmosott, lecsepegtetett cseresznyét egyenként belemártjuk a karamellbe, majd az olajjal megkent sütőpapírra helyezük, és hagyjuk megszáradni. Az így elkészített cseresznyét díszítésre (is) használhatjuk (torta, fagyalt, puding).

Hagymás cseresznye

Hozzávalók: 50 dkg kimagozott cseresznye, 2 nagyobb fej vöröshagyma, 2

Elkészítés: A borecetet, vizet, mézet, cukrot, fekete borsot, babérlevelet edényben forráspontig hevítjük, majd levesszük a tűzről. A megmosott (száratlan) cseresznyét megszurkáljuk és tiszta üvegbe töltjük, majd leöntjük a lével, amelyet ismét felforraltunk. Az üveget lezárjuk, felfordítjuk, másnapig így hagyjuk, és két hétre hűtőszekrénybe tesszük. Sajtós ételekhez, füstölt húshoz kitűnő.

mát felaprítjuk, a zöltséget felkarikázzuk, majd vajjal forrósítunk és az egészet néhány percig pároljuk benne. Hozzáadjuk a paradicsompürét és a húst, majd zsírjára pirítjuk. A szalonnát vékonyan felszeleteljük, és a hússal tesszük. Felengetjük a borral, majd lefedjük, és lassú tűzön puhára főzzük. Közben néha megvárjuk az edényt. Utána a húst kiszedjük, a visszamaradt léhez hozzáadjuk a liszt és zsír keverékét. Belekeverjük az előzőleg kimagozott cseresznyét, a cukrot, citromhéjat és fahéjat, majd felforraltjuk, és a hússal tálaljuk. Mogyoróburgonya készítése: a burgonyából karalábévájó segítségével kis gömböket vágunk, és forró zsírban megsütjük őket. Sóval ízesítjük, és aprított petrezselyemmel meghintjük, majd a hús mellé tálaljuk.

Sült hús cseresznyés vöröskáposztával

Hozzávalók: 4 szelet sertéshús, 35 dkg cseresznye, 1 fej vöröskáposzta, 1 dl száraz bor, 3 darab savanykás alma, 2 fej hagyma, citromlé, babérlevél, olívaolaj, boróka bors, só, őrölt fekete bors, ecet, cukor.

Elkészítés: Vágjuk csíkokra az almát és a káposztát, keverjük össze, és locsoljuk meg citromlével. A kockára vágott hagymát kevés olajon pároljuk meg, és keverjük hozzá a káposztás almát. Adjuk hozzá a bort, a babérlevelet, a boróka borsot, a sót, a borsot, és körülbelül egy órán át pároljuk takaréklángon. Az utolsó pár percben adjuk hozzá a cseresznyét, végül a cukrot és az ecetet. Közben süssük meg a besózott, borsozott sertésszeleteket. Főtt burgonyával és a cseresznyés káposztával tálaljuk.

gyömbért visszatesszük a serpenyőbe, az egészet meglocsoljuk szójamártással (esetleg még megsózzuk), és két percig erős lángon sütjük. Rizzsel tálaljuk.

Fényezett cseresznye

Hozzávalók: 40 dkg cseresznye (száras), 30 dkg kristálycukor, 1 evőkanál víz, olaj (a papír megkenéséhez).

Elkészítés: A cukrot és a vizet felolvasztjuk, és addig kavargatjuk erős tűzön, amíg világos, ritka kara-

evőkanál olívaolaj, só.

Elkészítés: A cseresznyét az olajon erős tűzön addig kavargatjuk, amíg a víz kezd elpárologni, akkor hozzáadjuk a felvágott vöröshagymát, és erős lángon tovább sütjük. A végén sózzuk. Sültetekhez nagyon finom.

Ropogós cseresznye fűszeresen

Hozzávalók: 70 dkg cseresznye, 10 dkg cukor, 10 dkg méz, 1 dl borecet, 1 deci víz, 40 szem fekete bors, 10 db babérlevél.

Cseresznyés kacsamogyoróburgonyával

Hozzávalók: 2,5 kg-os kacska, 15 dkg füstölt szalonna, 2 sárgarépa, 1 fehérrepa, 5 dkg liszt, 3 dl vörösbors, 1 fej vöröshagyma, 5 dkg vaj, 1 ek. paradicsompüré, 7 dkg zsír, 5 dkg liszt, 30 dkg cseresznye, 8 dkg cukor, őrölt fahéj, 1/2 citrom reszelt héja. A mogyoróburgonyához: 40 dkg burgonya, 7 dkg zsír, 1/2 csokor petrezselyem, só.

Elkészítés: A feldarabolt kacsát megsózzuk. A hagy-

Kert-ész

Pünkösdirózsa

A pünkösdirózsák nemzetiségében akadnak lágy szárú évelők és fás szárú, lombhullató cserjék egyaránt. A fajok száma több mint harminc, a nemesített és keresztezett fajták száma pedig évről évre nő. Napfénykedvelő, olyan helyet válasszunk számára, ahol legalább félnapos megvilágítást kap. Tápanyagban gazdag talajban fejlődik a legjobban. A gyökérzóna körül a föld legyen mindig nedves. Műtrágyázni ritkán kell. Használjunk alacsony nitrogén tartalmú műtrágyát. Száraz időben kéthetenként öntözzük. Legfőbb betegsége a Botrytis, amely ellen bordói lével védekezhetünk. A lágy szárú évelőket nyár végén kell ültetni, hogy a tél beállta előtt elegendő idő maradjon a gyökérzet kifejlődéséhez. A legtöbb faj télálló, de ha a fagyos időszakban zord az időjárás a fiatal pünkösdirózsa hajtásait be kell takarni. A fás fajokat ősszel

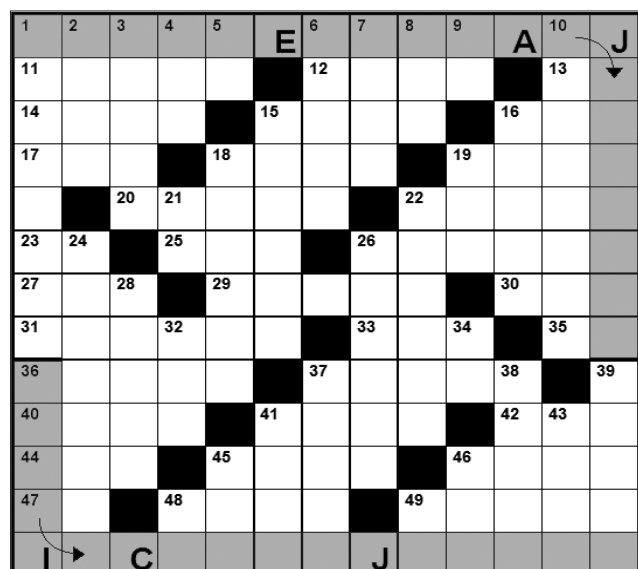
lehet szaporítani. Ehhez félig elfásodott hajtásokat kell levágni, és homokkal kevert tőzögbe tűzdelni. A gyökérszedés teljes időszaka alatt legyen a föld nyirkos, a hőmérséklet pedig 10 Celsius fok körüli. Másik szaporítási módja a gyökérre való oltás. Ez kertészeti szakismeretet kíván. Mind a fás szárú, mind az évelő pünkösdirózsa szaporítható magvetéssel is, de mivel magvai hajlamosak több évig is elfeküdni, eredményesebb a hajtásgyökereztetés vagy a tőosztás. A pünkösdirózsa vágott virágként sokáig díszlik a vázában is.

Sármási-Bocskai János
kertész-mérnök

Katonaságban

Egy katonai teherautó elakad a sárban. Egy perccel rá megjelenik egy tiszt terepjáró négy tiszttel. A tisztek kitolják a teherautót a sárból, majd az egyik megkérdezi a sofőrt:

- Mit szállít maga?
- ... (poén a rejtvényben)

Vízszintes:

1. A poén 1. része. 11. Fizikai egység. 12. Vezérszólam. 13. Páratlan ütem! 14. Magánakvaló. 15. Régi textilműhely. 16. Szül. a tehén. 17. Komikus (József). 18. Férfinév. 19. Eötvös Lóránt Tudományegyetem (röv.). 20. Borsod megyei település. 22. Kielez. 23. Omszk egyik folyója. 25. Inverz (röv.). 26. Unott. 27. 1848-as tábornok. 29. Rossz szellem, gonosz lélek. 30. Jerry ... Lewis; amerikai énekes. 31. Sémí népre jellemző. 33. Santa (röv.). 35. Lakmuszcseppek! 36. Vesztit sűrűségéből. 37. Indiai viselet. 40. Porció. 41. Beismer. 42. Dudva, gyom. 44. Verscsengő. 45. Főnemesi rang. 46. Tehát, emiatt, ezért, ebből kifolyólag (lat.). 47. Komárom része! 48. Hatalom jelzője lehet. 49. Teljesen elpusztít.

Függőleges:

1. Helyiség. 2. Övezet. 3. Üzemi költség. 4. Dinamó méterrel mérik. 5. Dörmögni kezd! 6. Gomba szaporodik vele. 7. A család fő felelőse. 8. ... Branco; Brazil város. 9. Üres napelem! 10. Település része. 15. Gerendába ró. 16. Erőlködés miatt elakad. 18. Vél. 19. Német jég. 21. Do, re, ... 22. Kornvikál. 24. Délkör. 26. Málló. 28. Én. 32. Mély hangot ad. 34. Parfümcseppek! 36. A poén 2. része. 37. Széna után vágják. 38. Énekmondó volt. 39. Esőverte. 41. Cserél. 43. Előtagként: mezőgazdasági. 45. Becézett Beáta. 46. Német egy. 48. Üstház része! 49. A Bakony része!

	8		5						
			9			1			
2						4	6	8	
		5					1		
					4		7		
					7		6		
									7
		2		3				9	
6	4			5				2	

Nehéz fokozat

A 81 mezőt a rácsban úgy kell kitölteni, hogy minden sorban, minden oszlopban és a 3x3-as négyzetekben 1-től 9-ig mindegyik számjegy csak egyszer szerepeljen. Jó játékot!

Készítette: Buna Botond

Előző feladványunk megfejtése

5	2	9	3	8	4	7	1	6
1	4	7	2	9	6	5	8	3
8	3	6	1	5	7	9	2	4
6	5	3	9	4	8	2	7	1
4	7	1	5	2	3	8	6	9
9	8	2	6	7	1	3	4	5
3	9	4	7	1	2	6	5	8
7	6	8	4	3	5	1	9	2
2	1	5	8	6	9	4	3	7

A hét holló (1.)

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy asszony.

Annak az asszonynak volt hét fia.

Azok után egyszer csak gyönyörű szép lánygyereket hozott a világra.

A gyerekágy után, mikor először járt a faluban, azt látta, hogy a hét fia épp jön ki a kocsmából.

Annóra megharagudott rájuk, hogy megátkozta őket: „Váljatok hollókká, ha a kocsmába jártok.”

Alighogy ezt kimondta, a hét holló ott szállt el a feje felett, az ő hét fia.

Ő meg ment hazafelé.

Már a kislány nagyocskára nőtt, szép lett, anyányi. Látta, hogy az anyja mindig sír.

– Miért sírsz te, anyám? - kérdezte.

– Ne kérdezz engem, hogy miért sírok! Úgysem tudsz te engem megvigasztalni – felelte az.

– Dehogynem, édesanyám, tudnék tán valamit én is! Mondja csak meg, majd meglátja, hogy jobb lesz!

– Megmondom, fiam, ha olyan erőködöl, de tudom, hogy hasztalan. Hát tudod-e, mikor te születted, már volt neked hét bátyád akik kocsmába jár-

tak. Én meg megátkoztam őket, hogy „váljatok hollóvá!”, ők azzá változtak, elszálltak, azóta úgy oda vannak, hogy se hírük, se nyomuk, nem tudok róluk semmit.

Ezt mondta az asszony, de nagyon keserves sírásba fogott. Vigasztalta volna a kislányt, de csak rosszabb volt. Annál jobban sírt.

Egy nap reggel azt mondta a lány az anyjának:

– Édesanyám! Süssön nekem pogácsát! Én elmegek, felkeresem a bátyáimat.

– Hova mennél, te? Hisz azt se tudod, hol, merre keresd őket!

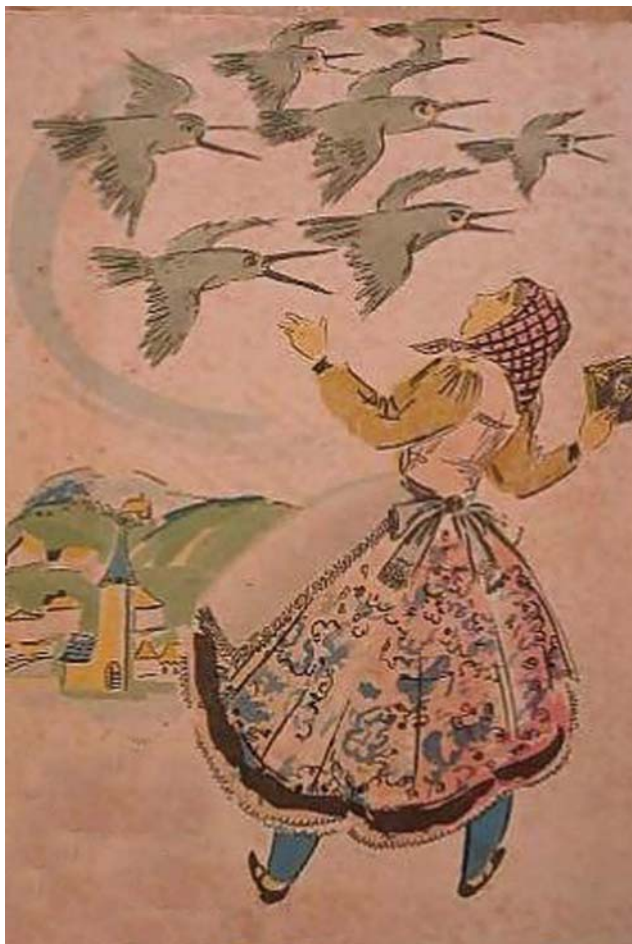
De a lány kötötte magát, az anyja se állhatott elébe, hogy ne menjen. Sütött neki pogácsát, azzal útnak eresztette.

Ment a lány, mendegélt, hetedhét ország ellen.

Utjában találkozott egy farkassal. A farkas megállt előtte az úton. A lány meg nagyon megijedt.

– Sose ijedj meg tőlem, jó lány, nem bántalak én. Adjál inkább egy falat ennivélőt, mert már úgy ehethném, hogy majd elveszek!

A lány megbátorodott, kivett a tarisznyából egy pogácsát, odaadta neki. Az meg

egy sípot adott neki érte, hogy ha akármilyen baja lesz, csak fújja meg, ő azonnal segítségére megy.

Azzal elváltak egymástól. Ment a lány tovább. Ut-

közben egy rókával is találkozott.

– Hallod-e, jó lány, fordíts meg engem a másik oldalra, már hét esztendeje nyomorgok a fél oldalamon.

Jótét helyébe jót várj!

A lány megsajnálta azt is, megfordította, adott neki is egy pogácsát. A róka meg leszakított magáról egy szál szőrt, odaadta neki, hogy ha szüksége lesz valamire, csak szakítsa ketté, ő rögtön ott terem. Jól van, a lány azt is eltette.

Harmadszor meg, ahogy megyen, egy gallyról leszól neki egy kismadár. Az is pogácsát kért. Adott ő annak is. A kismadár meg hála fejében olyat mondott, hogy „ha a Veres-tengerhez érsz, ott egy szép alma esik elébed. Te azt vedd fel, edd meg, a csutáját meg tördeld el, és hajigáld a vízbe!”

A lány megköszönte a madár jóakarátát, és indult. De a kismadár attól a perctől fogva mindig vele ment.

Sokszor feljött a nap, meg sokszor lement, míg egyszer csak nagy sokára a Dunához ért a lány. Próbálna, próbálna, de nem tud rajta átjutni.

Benyúlt a zsebébe, elővette a sípot, és megfújta.

Rögtön ott termett a farkas.

– Mit parancsolsz? Itt vagyok – mondta a farkas.

A lány elmondta a baját. Akkor a farkas elvette tőle a sípot, megfújta ő is, hát csak

úgy nyüzsgött a sok farkas, annyi jött oda. Mentek egyenest a Dunának. A lány nem tudta, mire vélje.

Látta azután, mikor már mind belement, hogy azért van ez, hogy ő át tudhasson menni! Úgy átsétált a sok farkas hátán, hogy még a cipője széle se lett vizes.

Már a Dunán átment volna, de még csak ezután jön a sok nehéz út! Megy, mendegél, már el is fáradt, mikor a Fekete-tengerhez ért. Hogy menjen ő azon át? Mindenféleképpen törte a fejét rajta. Eszébe jutott a szőrszál. Szétszakította. Rögtön ott termett a róka.

– Mit parancsolsz, kedves gazdám?

– Vigyél át a Fekete-tengeren, mert nagy utam van nekem.

A róka csak nekifarolt a tengernek, a farkát rávetette a tengerre hogy félig áterte, akkor azt mondta a lánynak, hogy „eredj, nő!” Mikor a tenger közepén volt a lány, a róka megfordult a tenger másik partja felé, úgy, hogy a lány minden baj nélkül átmehetett a róka farkán. De a kismadár is mindig vele ment.

Illyés Gyula: Hetvenhét magyar népmese c. könyvéből

Tizenkét hónap a természetből

Hajnal fél ötkor, mikor kinyittem az ablakot, esett az eső. Még az este kezdett el esni, és úgy látszik egész éjszaka esett. Kinyitottam az ablakot, kíváncsi voltam, hogy az eső, és a lehűlt levegő mennyire befolyásolta a madarak ébredését. Azt azonnal észrevettem, hogy az állomási tó irányában csend van. A minap ugyanebben az időszakban olyan békakonzert volt hallható, hogyha vissza szerettem volna fekü-

ni, akkor sem tettem volna. Csend van, a békák hallgatnak, már azt gondoltam, hogy a madarak is, a rossz idő miatt, inkább kihagyják a reggeli éneklést, mikor reszelős hangján megszólalt a kerti rozsdafarkú. A madárhang meghozta a kedvemet, bár tudtam ebben az esős időben az erdőre nem fogok kimeni, de mindenképp teszek egy sétát a városban.

Kivirradt, az eső nem hagyott alább, sőt úgy tűnt,

hogy még erősebben esik, de nem tettem le a sétáról, felvettem az esőkabátot, és elindultam. Amint kiléptem a tömbházból erdei pinty csatogása fogadott. Az ének halk volt, mintha csak a madár magának szólt volna, és el is hallgattam. Rövid idő után a kerti rozsdafarkú szólt meg, ő már hangosan énekelt. Ekkor már verebek csiripelését lehetett hallani mindenünnen. Nekik, ha esik, ha havaz mindig akad

mondanivalójuk. Valahol balkáni gerle turbékol, egy másik az út fölött nászrepült. A kertekből fakopáncskiáltás halatszott ki. Mikor ráfordultam az Olt utcáról a Nagy György utcára, széncinege jajveszékelt hangjára lettem figyelmes. A hang irányába haladva, betértem a tömbházak mögé, és ekkor láttam, hogy mi történt. Egy szarka elkapta a nemrég kirepülő cinegefiút, és a szülők visítva vették üldözőbe. Első látásra ezt hittem a jelenetből. Tovább figyelve vettem észre, hogy nem egy fiatal cinegét, hanem az egyik szülőt sikerült megfognia a szarkának. A cinege párja kis családjával szívszorító hangon követte a szarkát. Csak találgatni tudok, pontosan mi történhetett, lehet, hogy megfogott egy fiatal madarat a szarka, és miközben a szülők segíteni szerettek volna rajta elkapta egyiküket, nem tudom. Segíteni nem tudtam, ehhez túl távol volt tőlem a szarka. Egyebet nem tehettem, figyeltem és drukkoltam a cinegének, hogy megszabaduljon. A verebek közbömbösek voltak a jelenet-hez, végezték a napi feladatukat. Egy cinegét vettem észre amelyik vészjelző hangokat hallatott, és távolabbról még hallottam egy vészjelző hangot egy másik cinegétől, de ez mit sem segített a bajba jutott cinegén.

A szarka

Kelemen László, Rara Avis Madártani Egyesület

Röpködő méhecskék

Ezekről a vidám méhecskék-től senkinek nem kell félnie, nem fognak megcsipni, de annál jobban fogtok szórakozni. Több időt fog igénybe venni a munka, de ha, minél többet készítesz belőle, annál gazdagabb lesz a raj. Vegyetek többen részt a munkában, és így kevesebb időt fog igénybe venni.

Szükséges eszközök: tojáskovrács, minél több féle színes kartonpapír, színes filctollak, olló, fekete textilmomolya, textillal bevont drót, szemek, vastag cérna, ragasztó, két darab vékony lécs, színes tempera.

Elkészítés: A tojáskovrácsot vágd szét, úgy, hogy a gömbölyű része maradjon a méhecske teste. Két összeragasztott félgömb lesz a méhecske törzse. A kivágott félgömböket fessd meg színes

temperával különböző színekre, és hagyd megszáradni. Színparókat fessél, hogy majd a két összeragasztott színű gömb ugyanolyan színű legyen. Amíg ezek száradnak, a színes kartonpapírból vágd ki a szárnyakat a képen látható formára. Amikor megszáradtak a félgömbök, ragaszd össze őket, középre a szárnyparókat, és egy kb. 20 cm hosszú vastag cérnát illesztve. Ezután ragaszd fel a fejet, erre a szemeket és a textillal bevont drótból hajlított csápokat. Az élekesített méhecskéket végül kötözd fel az X alakban összekötött lécekre. Végül pedig egy hosszabb cérnát köss az egészre, és akaszd fel valahová. Kis lendületre, vagy levegőmozgásra a méhecskék röpködni fognak. Jó szórakozást!

Hétfégi mellékletünk *Életmód és Csodavár* oldalait Orosz Anna szerkesztette